

HU

HU

HU

EURÓPAI BIZOTTSÁG

Brüsszel, 14.4.2010
COM(2010) 133 végleges

**A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI
PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK
ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK**

A romák társadalmi és gazdasági integrációja

A BIZOTTSÁG KÖZLEMÉNYE A TANÁCSNAK, AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK, AZ EURÓPAI GAZDASÁGI ÉS SZOCIÁLIS BIZOTTSÁGNAK ÉS A RÉGIÓK BIZOTTSÁGÁNAK

A romák társadalmi és gazdasági integrációja

1. HÁTTÉR

Az Európai Unió és tagállamai különleges felelősséggel viseltetnek az összes tagállamban, tagjelölt és potenciális tagjelölt országban élő romák iránt. Az Alapjogi Charta meghatározza azokat az értékeket, amelyeken az EU alapszik. A legnagyobb uniós etnikai kisebbséget alkotó romák helyzetének javítása érdekében ezeket az értékeket át kell ültetni a gyakorlatba.

A romák társadalmi befogadása összhangban van az Európa 2020 stratégia inkluzív növekedési prioritásával, és különösen a „Szegénység elleni európai platform” elnevezésű kiemelt kezdeményezésével. A romák teljes integrációja fontos gazdasági előnyökkel jár társadalmaink számára, különösen az olyan csökkenő népességű országokban, amelyek nem engedhetik meg maguknak, hogy kirekesszék potenciális munkaerő-állományuk jókora részét.

Mégis a 10-12 millió európai roma jelentős hányada – akár vidéki, akár városi térségekben – nagyon nehéz társadalmi-gazdasági körülmények között, rendkívül marginalizálódott helyzetben él. A hátrányos megkülönböztetés, a társadalmi kirekesztés és a szegregáció, amelyekkel a romák szembesülnek, egymást erősítő tényezők. Korlátozott a hozzáférésük a magas színvonalú kutatáshoz, nehézségekkel küzdenek a munkaerő-piaci integrációban, ennek megfelelően jövedelmük alacsony és egészségügyi állapotuk rossz, ami – a nem-romákkal összehasonlítva – magasabb mortalitáshoz és alacsonyabb várható élettartamhoz vezet. A romák kirekesztése nemcsak jelentős emberi szenvedést jelent, hanem egyben jelentős közvetlen költségeket is az állami költségvetéseknek, ezenfelül a termelékenység csökkenésével közvetett költségeket is.

A problémák összetettsége és kölcsönös összefüggése fenntartható válaszokat követel, amelyek egy integrált megközelítésmód keretében a romák deprivációjával kapcsolatosan minden tekintetben felveszik a küzdelmet. Egyszerre kell foglalkozni az alacsony iskolai végzettség, a munkaerő-piaci akadályok, a lakóhelyi és más területeken jelentkező szegregáció, valamint a rossz egészségügyi helyzet problémájával.

2007 decembere óta az Európai Unió egy sor tanácsi következtetésben jóváhagyta a Bizottság értékelését, miszerint már létezik egy erős, jogi, pénzügyi és szakpolitikai koordinációs eszközöket magába foglaló uniós keretrendszer, amely támogatja a roma integrációt, de lehetne még többet tenni annak érdekében, hogy ezek hatékonyabban működjenek¹. A Tanács megerősítette, hogy a tagállamok és az Európai Unió közös felelőssége, hogy saját és egymást kiegészítő kompetenciaterületeik keretein belül szembenézzenek a romák befogadásának problémájával. A Tanács egyúttal szilárdan beágyazta a romák bevonását az uniós

¹ Európai Bizottság, „Megkülönböztetésmentesség és esélyegyenlőség: megújított kötelezettségvállalás”, COM(2008)420

döntéshozatali folyamatba². A jelenlegi elnökségi trió prioritásai között határozta meg a romák társadalmi és gazdasági integrációját³.

A romák kirekesztésének megoldására irányuló intézkedéseket az európai esélyegyenlőségi, befogadási, és növekedési politikák tágabb keretein belül kell meghatározni, és optimalizálniuk kell a többségi társadalom számára elérhető is jogi és pénzügyi eszközök felhasználását. A fő célkitűzés egy befogadó társadalom, nem pedig az etnikai szegregáció egy újabb formája: bármilyen haladás, amely a romák társadalmi befogadása terén elérhető, jelentős előrelépést jelent valamennyi, az Európai Unió területén élő etnikai kisebbség számára, és ez fordítva is igaz.

A második roma csúcstalálkozót megelőzően e közlemény arra kíván rámutatni, hogy milyen módon fogja az Európai Unió az elért eredmények alapján erősíteni a romák teljes körű társadalmi és gazdasági integrációjához való hozzájárulását.

2. EDDIGI ELŐRELÉPÉSEK

Ahogy az a kísérő jelentés is bemutatja, 2008 óta előrelépés történt a tagállamok és az EU szintjén is⁴. 2009-ben az EU-ban a hangsúly a problémák elemzéséről átkerült annak feltárására, hogy hogyan lehetne a meglévő eszközöket még hatékonyabbá tenni, és miként lehetne a romák helyzetét határozottabban kezelni, mégpedig a szakpolitikák széles körében, beleértve a foglalkoztatást, a társadalmi befogadást, az egészségügyet, az oktatást, a lakhatást, az ifjúságot és a kultúrát.

Folytatódott a megkülönböztetés-mentesség, a szabad mozgás, valamint az adatvédelem és a rasszizmus elleni küzdelem területét érintő uniós jogszabályok végrehajtása és továbbfejlesztése. A Bizottság figyelemmel kísérte a vonatkozó közösségi vívmányok átültetését a tagjelölt és a potenciális tagjelölt országokban is. Ezt egészítette ki az esélyegyenlőséggel foglalkozó szakosított szervek hálózata (EQUINET), jogi szakemberek képzése, és az Európai Bizottság „A sokszínűségért - a diszkrimináció ellen” tájékoztató kampánya, valamint hogy az Európai Unió Alapjogi Ügynökség munkájában külön roma szempontot vettek figyelembe.

A romák befogadásának európai platformja – amely az uniós intézményeknek, a nemzetközi szervezeteknek, a tagállamok kormányainak és a civil társadalomnak a romák befogadást elősegítő projektekben, kezdeményezésekben részt vevő kulcsszereplőit tömöríti – 2009 áprilisában indult, a helyes gyakorlatok és tapasztalatok cseréjének céljából, valamint hogy ösztönözze a résztvevők közötti együttműködést. Célja, hogy nemzeti, európai és nemzetközi szinten növelje a párhuzamos politikai folyamatok koherenciáját és hatékonyságát szinergiák létrehozása érdekében. A romák befogadásának közös alapelvei, amelyeket a platform keretében a sikeres romabefogadási kezdeményezésekből levont tapasztalatok alapján dolgoztak ki, minden szinten biztosítják a politikai döntéshozóknak a kezdeményezések sikeres tervezéséhez és végrehajtásához szükséges gyakorlati keretet⁵.

² Európai tanácsi ülések: 16616/1/07 és 11018/1/08 REV1 tanácsi dokumentumok; Általános Ügyek Tanácsa: 15976/1/08 REV 1 tanácsi dokumentum, Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztásügyi Tanács: 9721/2/09 REV2 és 10394/09 tanácsi dokumentumok

³ 16771/09 tanácsi dokumentum

⁴ SEC(2010)

⁵ A Tanács 10394/09. számú dokumentuma, melléklet

Például a tíz alapelv közül a másodikat használták fel arra, hogy igazolják a Bizottság 2009-es javaslatát az Európai Regionális Fejlesztési Alapról szóló rendelet módosításáról. A cél a rendkívül marginalizált közösségek – kiemelten, de nem kizárólagosan roma közösségek – támogatása a 27 uniós tagállamban az Európai Szociális Alappal együtt társfinanszírozásos intervenciók által, a városi és vidéki területeken új és a felújított lakások formájában, egy olyan integrált megközelítés részeként, amely magában foglalja az oktatást, a foglalkoztatást, a szociális ellátást és az egészségügyi intézkedéseket.

A legtöbb tagállam arról számol be, hogy nagyobb hangsúlyt fektet a belső koordinációra és a roma közösségek bevonására. Néhány tagállam már elkezdte a komplex programozási és kombinált kohéziós politikai eszközök által kínált lehetőségek kihasználását.

A tagállamok jelentik, hogy szeretnék betagozni a romákat érintő ügyeket, és a kölcsönös tanulást és a szakértői értékeléseket kihasználva meg akarják vizsgálni, hogy hogyan javíthatják a szegregáció megszüntetésére és az oktatáshoz, a foglalkoztatáshoz és az alapvető szociális szolgáltatásokhoz való hozzáférésre irányuló kezdeményezéseiket. Egy ilyen cserékre alkalmas fórum a strukturális alapok keretében működő, a társadalmi befogadással és a romákkal foglalkozó európai hálózat (EURoma), amelynek célja az információ- és tapasztalatcsere, a közös stratégiák és megközelítések megosztása, valamint egy tudásbázis létrehozása.

Egy, a Bizottság számára 2009-ben és 2010-ben készített tanulmányról („Az olyan szakpolitikák, programok és projektek hatásának javítására vonatkozó tevékenységek, amelyek célja a romák társadalmi befogadása és a hátrányos megkülönböztetésük megszüntetése az EU-ban”) a közeljövőben megjelenő jelentésében azonosításra kerülnek a sikertényezők és a helyes gyakorlatok.

Ezen tevékenységek közül sokat a strukturális alapok, és különösen az ESZA támogatott.⁶ Összhangban az Általános Ügyek Tanácsa 2008 decemberi következtetéseivel és az Európai Parlament 2009 márciusi állásfoglalásával, a Bizottság további erőfeszítéseket tett ezen eszközök teljes körű kiaknázására. Konkrétan a Bizottság kétoldalú együttműködést tart fenn a tagállamok kormányaival, támogatva őket abban, hogy a romák befogadásának támogatására nagyobb mértékben használják a strukturális alapokat. Ezenfelül a roma projektek nyomom követésének és értékelésének fokozása, valamint a különösen hatékonynak talált intézkedések Európa-szerte történő terjesztése által erősítették az ESZA hatékonyságát.

Az Európai Bizottság emellett egy, az Európai Parlament által kezdeményezett, kísérleti projektet indít a romák befogadására (5 millió EUR 2010 és 2012 között). Ennek keretében megcélazzák a korai gyermekkori oktatást, a mikrohitel segítségével való önfoglalkoztatást és a közvélemény tájékoztatását, különösen azokban az országokban, ahol nagyszámú roma lakosság él. A kísérleti projekt megvizsgálja az e három területen történt beavatkozások hatásának értékelésére használt adatgyűjtési módszereket és az összehasonlító értékelést.

3. A RÁNK VÁRÓ KIHÍVÁSOK

A közösségi eszközök és szakpolitikák korábbi elemzése⁷, valamint az elért eredményekről szóló 2008-2010 jelentés⁸ megerősítik, hogy ezek az eszközök és szakpolitikák általában

⁶ Európai Szociális Alap (ESZA) és Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA)

⁷ SEC(2008)2172

alkalmasak a romák befogadásának támogatására, még nagyszabású keretek között is. A kérdés az, hogy hogyan biztosítható a bennük rejlő potenciál kiaknázása.

Jelenleg egymással párhuzamosan számos európai és nemzetközi szereplő foglalkozik a romák integrációjával. E politikai folyamatok közé tartoznak az EU-nak a romák befogadására vonatkozó szakpolitikái, az EBESZ cselekvési terve a romák és szintik köz- és politikai életbe történő bevonására (elfogadták 2003-ban, aláírta 55 állam)⁹, az Európai Tanács ajánlásai, a Miniszteri Bizottság és a parlamenti közgyűlés határozatai¹⁰, valamint a nemzeti cselekvési tervek, amelyeket az a 12 ország fogadott el és hajtott végre, amelyek részt vesznek a Roma integráció évtizede: 2005-2015 programban¹¹. A tevékenységek eredményei jogi alapjaik, az eszközök, a források és az érintettek bevonása függvényében változók. Ezenfelül a romák, szintik és vándorlók nemzetközi szervezeteinek informális kapcsolattartó csoportján keresztül csak lazán koordináltak¹².

Jövőbeli kihívások:

- az európai, nemzeti és nemzetközi szereplők, illetve a roma közösségek képviselői közötti együttműködés javítása, építve a romák társadalmi befogadására irányuló elkötelezettségre, amely az elmúlt 5-10 évben alakult ki;
- ennek az elkötelezettségnek és együttműködésnek helyi szintű pozitív változásokba történő átültetése. a projektek, programok és szakpolitikák kezdeményezésének és végrehajtásának érdekében ezt ki kell egészíteni a tulajdonjog erősítésével, valamint a helyi önkormányzatok, a civil társadalom és maguk a romák megerősített kapacitásával;
- a romák társadalmi befogadása előnyeinek hatékonyabb kommunikációja, a helyi és a nemzeti gazdasági, valamint a szociális fejlődésre vonatkozólag¹³. a romák társadalmi és gazdasági integrációja kétoldali folyamat, amelyhez szükséges a többség, valamint a roma közösségek és vezetőik gondolkodásmódjának megváltoztatása;
- az uniós alapok integrált használatának előmozdítása a roma kirekesztődés többdimenziós kihívásainak kezelése érdekében;

⁸ SEC(2010)....

⁹ 3/30. EBESZ-határozat, Cselekvési terv az EBESZ-területen élő romák és szintik helyzetének javítására (MC.DEC/3/30)

¹⁰ Különösen: A Miniszteri Bizottság ajánlásai 2006/10 (hozzáférés az egészségügyi ellátáshoz); 2005/4 (lakhatási körülmények); 2004/14 (a vándorlók mozgása és táborozása); 2001/17 (gazdasági és foglalkoztatottsági helyzet); 2000/4 (roma/cigány gyerekek oktatása); 1983/1 (hontalan nomádok és meghatározás nélküli nemzetiségű nomádok); 1975/13 (a nomádok társadalmi helyzete)

¹¹ http://www.romadecade.org/decade_action_plans

¹² Az informális kapcsolattartó csoport (ICG) a tanácsi elnökség, és az Európai Tanács közreműködésével szerveződik. Az EU intézmények, nemzetközi szervezetek és multilaterális kezdeményezések (ENSZ szervezetek, Világbank, EBESZ, Roma integráció évtizede: 2005-2015 program), tagállamok (amelyeket az egykori, jelenlegi és jövőbeni elnökség képvisel), valamint a civil társadalom képviselőiből áll. Az ICG a résztvevő szervezetek felügyelete alatt futó tevékenységekről való kölcsönös információmegosztás fóruma

¹³ A Bizottság a különleges nyomtatott és audiovizuális médiában a következő alapvető üzenetet használja: „Romák Európában: A befogadás mindenki számára hasznos”.

- a kifejezetten a szegregáció megszüntetésére irányuló szakpolitikák fejlesztése, nevezetesen az oktatás és a lakhatás területén, a strukturális alapok támogatásával;
- annak elérése, hogy a leghátrányosabb helyzetű kistérségek különös hangsúlyt kapjanak.
- a romák befogadásával kapcsolatos kérdések betagolása az olyan átfogó szakpolitikai területekbe, mint az oktatás, a foglalkoztatás, a közegészségügy, az infrastruktúra és a városfejlesztés, valamint a gazdasági és területi fejlődés, nem pedig külön szakpolitikaként való kezelése. A helyes gyakorlatokat, valamint a sikeres projektmodelleket jobban kell terjeszteni, és a szakpolitika szerves részévé kell tenni.

Ennek megfelelően a Bizottságnak, a tagállamoknak és más kulcsszereplőknek arra kell erőfeszítéseiket összpontosítaniuk, hogy a szakpolitikák tartalmi és kivitelezési szempontból mért hatékonyságának fokozásával megfeleljenek ezeknek a kihívásoknak.

3.1. Szakpolitikai intézkedések a romák hatékony befogadáshoz

3.1.1. Pénzügyi eszközök

A strukturális alapok és az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA), valamint az előcsatlakozási támogatási eszköz (IPA) képviselik az Európai Unió éves költségvetésének közel felét, és a változás fontos kényszerítő erői.

Az ezen eszközök alkalmazására vonatkozó információk azt mutatják, hogy általában véve elegendő forrás áll rendelkezésre az ígéretes szakpolitikák és programok támogatására. Számos olyan korlát van azonban, amely egyes tagállamokat akadályoz abban, hogy a romák befogadását célzó tevékenységeket indítsanak. Ezek a korlátok a tervezés és a programozás területén mutatkozó hiányosságok, illetve az adminisztratív terhek. Ma már sikeres példák bizonyítják, hogy az integrált roma stratégiák, amelyek figyelembe veszik a roma közösségek marginalizálódása mögött rejlő problémák összetettségét, sokkal hatékonyabbak, mint a különálló projektek, amelyek csak egy-két kérdést céloznak meg. A korlátok közé tartozik a helyi szintű tartózkodás is, továbbá a politikai tudatosság hiánya, valamint a helyi hatóságok és a roma közösségek kapacitáshiánya. Ezeket a nehézségeket le lehet küzdeni ösztönző intézkedések megtételével, illetve a megfelelő támogatás és szakértelem biztosításával, beleértve a technikai segítségnyújtást is a strukturális alapokból. A Bizottság üdvözli a nem kormányzati szervezetek kapacitások kiépítését támogató kezdeményezéseit (pl. az OSI-kezdeményezés „A lehető leghatékonyabban használni a romák számára biztosított uniós alapokat”). Ezenfelül a romák helyzetének megerősítéséről, és különösen a család és a társadalom közötti kapcsolatot megerősítő roma nők részvételéről a döntéshozatali folyamatban már bebizonyosodott, hogy minden intézkedés sikerének fontos tényezői.

A tagállamok támogatására, hogy látható eredménnyel járó módon hajthassák végre a szakpolitikákat, a Bizottság 2009-ben számos magas szintű kétoldalú rendezvényt indított útjára a tagállamokban, hogy összehozza egyrészt a politikai döntéshozókat, a legmagasabb szintű közigazgatási szerveket és az európai és nemzeti szinten érdekelt feleket, másrészt a roma közösségek képviselőit. Ezek az események előkészítik a terepet a romák befogadására biztosított uniós alapok jobb kihasználása érdekében meghatározott célokat illető megállapodások számára azáltal, hogy különleges és meghatározott részcélokat jelölnek ki.

A Bizottság ösztönzi a nagyobb szabású integrált programozást, amely a különböző tevékenységeket számos operatív programban egyesíti az olyan beavatkozások támogatásának céljából, amelyek ágazatok közötti megközelítést alkalmaznak a roma közösségek problémáinak megoldására. Üdvözli továbbá azon tagállami kezdeményezéseket, amelyek a strukturális alapokhoz való hozzájutást a szegregáció megszüntetését célzó intézkedések függvényévé teszik, és úgy véli, hogy ez teljes mértékben összhangban van azzal a követelménnyel, hogy az Alapok végrehajtása során tilos bármifajta megkülönböztetés¹⁴.

A Bizottság ösztönzi a tagállamokat, hogy a partnerség elvének gyakorlati megvalósításán keresztül vonják be a roma közösségeket az Alapok felhasználásának tervezésébe, hogy a romák a folyamat minden szakaszában részt vegyenek, a programtervezéstől az értékelésig, valamint hogy támogassák a roma civil társadalmon, és a helyi közigazgatáson belül a kapacitások kiépítését. Üdvözli a pályázati eljárás egyszerűsítésére vonatkozó erőfeszítéseket is, továbbá az előfinanszírozás szisztematikusabb rendelkezésre bocsátását a sikeres pályázók részére.

3.1.2. Főáramba integrált megközelítésmód

Bár sok roma közösség életkörülményeit jellemzi több, egymást kölcsönösen erősítő probléma, a kezelésükre szolgáló intézkedések túl gyakran nem kötődnek szervesen az általános szakpolitikákhoz, mint az oktatás, foglalkoztatás, a közegészségügy vagy a városi rehabilitáció. Még mindig megfigyelhetők az egydimenzionális megoldásokra összpontosító tendenciák, mint például a roma foglalkoztatás elősegítése, illetve a roma települések helyreállítása, amelyeket nem fenntartható rövid távú projektek és programok keretében hajtanak végre.

Mint ahogyan azt az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2008-ban hangsúlyozta¹⁵, a romákat érintő kérdések betagolása valamennyi érintett európai és nemzeti szakpolitikába a legígéretesebb módja a befogadás elérésének. Az egészségügyi egyenlőtlenségek felszámolására irányuló közös munka a szociális védelemről és a társadalmi befogadásról szóló stratégia, valamint az EU egészségügyi stratégiájának keretében egy konkrét példa az ilyen megközelítésre¹⁶. 2009-ben a Bizottság különös hangsúlyt fektetett a romákra a lisszaboni stratégia keretében. Elemezték a tagállamokban a nemzeti reformprogramok alapján a romák munkaerő-piaci befogadására vonatkozó nemzeti teljesítési szinteket és politikai válaszokat, és ezeket beépítették 2008/2009-es közös foglalkoztatási jelentésbe. A betagozás nem érvényteleníti a tagállamokban a roma közösségek különleges helyzetét figyelembe vevő integrált és testre szabott megközelítések támogatását.

A nemzeti hatóságok körében a sikeres, romákat célzó programokról való tapasztalatcsere erősítése kidolgozásra kerülhet tagállamoknak a strukturális alapok keretében működő, a társadalmi befogadással és a romákkal foglalkozó európai hálózatban (EURoma) való részvételével. A Bizottság és az Európa Tanács által támogatott roma-tanulmányok tudományos hálózata javítja a roma kezdeményezések tudományos alapját, és erősebb hidat hoz létre a szakpolitikához.

¹⁴ Az 1083/2006/EK tanácsi rendelet, nevezetesen annak 16. cikke

¹⁵ Feltáró vélemény, Az etnikai kisebbségek/romák integrációja, SOC(263), EESC 1207/2008, 5.3 bekezdés

¹⁶ A Bizottság közleménye: „Szolidaritás az egészségügyben: az egészség terén mutatkozó egyenlőtlenségek csökkentése az Európai Unióban”, COM(2009)567

A tagállamok strukturált együttműködése a meglévő, nyílt koordinációs módszer keretében rendkívüli fontosságú az oktatás, a foglalkoztatás és a társadalmi befogadás központi területein ahhoz, hogy a romákat érintő kérdéseket be lehessen tagozni a nemzeti szakpolitikákba. Mint a tapasztalatcsere és a helyes gyakorlatok ösztönzője, a Bizottság hatást gyakorolhat e folyamatra.

A szakpolitikai intézkedések hatékonyabbá tétele

A Bizottság:

- továbbra is szervez magas szintű kétoldalú rendezvényeket a tagállamokban, és nyomon követi az azt követő fejleményeket. 2013 végéig számba fogja venni ezen látogatások eredményeit.
- ösztönzi a tagállamokat, hogy tegyenek lépéseket annak érdekében, hogy strukturális alapok által finanszírozott beavatkozások támogassák az esélyegyenlőséget és leküzdjék a szegregációt;
- ösztönzi a tagállamokat, hogy használják az EURoma hálózatot a helyes gyakorlatok cseréjére;
- a kutatás és a szakpolitika jobb kapcsolatának érdekében támogatja a roma-tanulmányok hálózatát;
- ösztönzi a tagállamokat, hogy többek között a romák befogadása irányuló kísérleti projekt értékelése után levont tanulságok alapján dolgozzanak ki megfelelő eszközöket és módszereket a tudományos alapú szakpolitikák tervezéséhez;
- megerősíti az ERFA, az ESZA és az EMVA közötti koordinációt¹⁷, különösen az alapok regionális és helyi szinten történő, a lakhatásra vonatkozó integrált megközelítésének elősegítése és megkönnyítése céljából (az ERFA-rendelet módosított 7. cikkének (2) bekezdésében meghatározott rendelkezéseivel összhangban) vagy más területen történő felhasználásakor;
- tájékoztatást és technikai támogatást nyújt a tagállamok számára a strukturális alapok és a Vidékfejlesztési Alap hatékony felhasználásában a romák gazdasági-társadalmi kirekesztésének kezeléséhez;
- az európai uniós strukturális alapok és programok új nemzedékének kidolgozásánál figyelembe veszi a romák részére a strukturális alapokból nyújtott támogatások értékelésének, a romák befogadására irányuló kísérleti projektnek, valamint a romák befogadását célzó sikeres projektekről, programokról és szakpolitikákról végzett tanulmánynak az eredményeit;
- kitér a romák befogadására a „Szegénység elleni európai platform” elnevezésű kiemelt kezdeményezés kidolgozása és végrehajtása során, amelyet a Bizottság javasolt az EU 2020 stratégia részeként;

¹⁷

A strukturális alapokat szabályozó általános rendelet 9. cikke

- felhívja a tagállamokat, hogy foglalkozzanak a romákat érintő kérdésekkel, amikor a nyílt koordinációs módszer keretében, illetve az EU2020 stratégia keretében jelentést tesznek minden olyan nemzeti szakpolitika végrehajtásáról, amely érinti a romák befogadását, (például az oktatás, a foglalkoztatás, a szociális védelem és társadalmi befogadás, valamint az egészségügy). A Bizottság bevon a kölcsönös tanulási program 2010-2011 projektbe egy a romákra hangsúlyt fektető foglalkoztatási témakört is;
- a bővítés összefüggésében felülvizsgálja a romákra vonatkozó szakpolitikáját és programjait azzal a céllal, hogy továbbfejlessze és javítsa a megfelelő pénzügyi támogatást az IPA keretében.

3.2. Szakpolitikai koherencia

Valódi változást csak hatékony szakpolitikai végrehajtásra lehet alapozni. Hatékony szakpolitikákat következetesen kell megtervezni. A következetes tervezéshez szükség van az összes érintett érdekelt fél részvételére, politikai támogatásra, és a megfelelő döntéshozatali szinteken a szükséges források elosztására. Ezek a megfontolások és az előttünk álló kihívások elemzése bizonyítják, hogy erőteljesebb és hatékonyabb koordinációra, valamint az erők koncentrációjára van szükség.

A romák befogadásának európai platformja együttműködési fórumot kínál ezen a területen, a platformban kidolgozott, a romák befogadásának közös alapelvei pedig közös keretet biztosítanak. Az alapelvek hangsúlyozzák, hogy a romákat célzó programoknak és szakpolitikáknak nem szabad kizárniuk hasonló társadalmi-gazdasági körülmények között élő, más csoportok tagjait¹⁸. Az alapelvek szintén hangsúlyozzák, hogy a programoknak és szakpolitikáknak a főáramot kell megcélozniuk, hogy elkerüljék a romákra összpontosító beavatkozások elkülönítését a szélesebb szakpolitikai kezdeményezésektől¹⁹. Végül az elvek erős hangsúlyt fektetnek a tulajdonjog megteremtésére, bevonva a helyi hatóságokat, a nem kormányzati szervezeteket és a roma közösségeket.

A romákat érintő ügyek betagozása az összes megfelelő nemzeti és európai szakpolitikába, valamint a romák befogadását segítő betagozási eszközök mozgósítása jelentős erőfeszítéseket igényel. Szükség van továbbá megfelelő forrásokra a jövőbeni szakpolitikák és eszközök tervezéséhez és végrehajtásának nyomon követéséhez. A civil társadalmi szervezeteket, nevezetesen a roma szervezeteket, e folyamat minden szintjén és minden szakaszába be kell vonni.

A folyamatok hatékonyabbá tétele

A Bizottság:

- támogatja az egymást követő tanácsi elnökségeket a platform hatékonyabbá tételében. A Bizottság támogatást nyújt az egyes elnökségeknek a platform ülésének megszervezésében;
- támogatja az elnökségeket a jövőbeni roma csúcstalálkozók megszervezésében;

¹⁸ 10394/09 tanácsi dokumentum, melléklet: különösen a 2. közös alapelv

¹⁹ A Tanács 10394/09. számú dokumentuma, melléklet: különösen a 4. közös alapelv

- a romák befogadását érintő értékelő szakpolitikák kidolgozásánál, végrehajtásánál és értékelésénél alkalmazza a romák befogadásának közös alapelveit;
- vizsgálja, hogy belső eljárásaiban mi a leghatékonyabb módja, hogy biztosítva legyen a romákat érintő kérdések valamennyi releváns politikában való figyelembe vétele;
- lehetővé teszi maguknak a romáknak, hogy befolyásolják a politikai folyamatokat, többek között a romák képviselőiben aktívan részt vevő európai szintű hálózat műveleteinek társfinanszírozása által.

4. MINTAÉRTÉKŰ MEGKÖZELÍTÉSEK KIDOLGOZÁSA

Az EU-ban egy hatalmas és egyre növekvő tapasztalatbázis van arról, hogy mely politikai beavatkozások működnek, és melyek nem. Ez a tudás azonban még nem könnyen hozzáférhető, vagy emészthető a politikai döntéshozók számára. Továbbá nem áll rendelkezésre olyan formában, amelyet könnyen lehet majd a különböző helyzetekre igazítani. A roma közösségek az EU 27 tagországában, valamint a tagjelölt országokban és a potenciális jelölt országokban nem homogén csoportokként vannak jelen. Ez a heterogenitás azt jelenti, hogy nem lehet egy egységes stratégiára támaszkodni: inkább differenciált megközelítésekre szükség van, amelyek figyelembe veszik a földrajzi, gazdasági, társadalmi, kulturális és jogi kontextust is.

Bár minden kontextus egyedülálló, négy fő típust lehet megkülönböztetni:

- roma közösségek, amelyek erősen koncentrált hátrányos helyzetű (kert)városi körzetekben élnek, többnyire közel más etnikai kisebbségekhez és a többség hátrányos helyzetű tagjaihoz;
- roma közösségek, amelyek kis városok/falvak hátrányos helyzetű részein élnek vagy vidéki régiókban, vagy szegregált vidéki településeken, a többségi népesség városaitól/falvaitól elkülönülve;
- mobil roma közösségek, amelyek az adott ország vagy egy másik uniós tagország állampolgárságával rendelkeznek;
- mobil és letelepedett roma közösségek, akik harmadik országbeli állampolgárok, menekültek, hontalanok, vagy menedékkérők.

Számos tagállamban több vagy akár az összes ilyen típus jelen van (bár a mobil közösségek száma általában viszonylag kicsi a letelepedett közösségekhez képest). A különböző roma közösségekben a nők és a gyermekek különösen nagy kockázatnak vannak kitéve.

Alapvető társadalmi-gazdasági kérdésekben, mint például a munkaerőpiachoz, az önfoglalkoztatáshoz, valamint a nem szegregált minőségi oktatáshoz, lakhatási és egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés létfontosságú minden roma befogadását (mint minden más ember) biztosítani. Más kérdések azonban, mint például a hiányzó okmányok a földterület tulajdonjogáról, illetve a hiányzó azonosító okmányok, sokkal inkább érintenek bizonyos típusú közösségeket, mint másokat.

A közpolitikai beavatkozások során figyelembe kell venni annak a városi vagy vidéki környezetnek a jellemzőit is, ahol a közösségek élnek, valamint tagjaik jogállását szintúgy. Például a roma gyermekek többségi (kisgyermekkori nevelés és gondozás) iskolákba való beíratási arányának növelése adott esetben az egyes iskolák részére nyújtott további forrásokat igényel, máshol a felvételi eljárások, az iskolai körzetek határainak módosítását, tömegközlekedés biztosítását, szülők részére személyazonosító okmányok kibocsátását, illetve egy kultúrák közötti közvetítő bevonását igényli.

A Bizottság ezért úgy tervezi, hogy a döntéshozók segítésére egy sor modellszerű megközelítést dolgoz ki. A legjobb gyakorlatra építve minden modell kitérne a fő típusú roma közösségek igényeire, köztük a különösen veszélyeztetett alcsoporthaikra, és javaslatot tenne a legalkalmasabb célzott állami-politikai beavatkozásokra. Minden modell azonosítaná a kulcsfontosságú szereplőket, valamint a helyi, regionális vagy nemzeti integrációs menetrend végrehajtásához szükséges jogi és pénzügyi eszközöket, és felvázolná a lehetséges kezdeményezéseket annak érdekében, hogy javuljon a romák oktatáshoz, foglalkoztatáshoz, egészségügyhöz és lakáshoz való hozzáférése. Ezt egészítené ki egy lista a diszkrimináció elleni küzdelemre irányuló kezdeményezésekről, amelyet alkalmazni lehetne a nemek közötti esélyegyenlőség biztosítására, valamint a különösen veszélyeztetett alcsoporthok védelmére. Iránymutatást adna, hogy hogyan kövessék nyomon végrehajtást, és hogyan kommunikálják az előrelépéseket a különböző érintettek felé.

Az ilyen modellszerű megközelítések alkalmazása nem lenne kötelező, de a tagállamokat bátorítaná arra, hogy a romák befogadását célzó politikáik strukturálásakor vegyenek figyelembe közülük egyet-kettőt. A Bizottság megvitatja a tagállamokkal, hogy hogyan lehetne a modell megközelítések végrehajtását és nyomon követését beépíteni a már meglévő, nyílt koordinációs módszerbe és a szegénység elleni európai platform projekt végrehajtásába, valamint hogy hogyan lehetne európai uniós pénzügyi eszközökkel támogatni.

A Bizottság ezeket a modellszerű megközelítéseket belső és külső szakértők segítségével, valamint érintett fórumok bevonásával, nevezetesen a romák befogadásának európai platformjával együtt fogja kidolgozni.

5. KÖVETKEZTETÉS

A romák jobb társadalmi és gazdasági integrációját elősegítendő az Európai Uniónak építenie kell az uniós intézmények, tagállamok, nemzetközi szervezetek és a civil társadalom erős mobilizációjára.

A nemzeti, európai és nemzetközi szereplők szorosabb együttműködése növelheti a rendelkezésre álló eszközök hatékonyságát a roma közösségek befogadásának elérésében. A romák befogadásának európai platformja és a közös alapelvek szilárd alapot nyújtanak ezen együttműködés erősítéséhez.

A fent említett elvekkel összhangban a romákat érintő kérdéseket szisztematikusan be kell építeni valamennyi érintett európai és nemzeti közpolitikába. Meg kell szüntetni az olyan politikákat, amelyek fenntartják vagy propagálják a roma közösségek szegregációját. Szintén meg kell szüntetni a romák számára nyújtott szegregált lakhatási, oktatási és egyéb szolgáltatásokat is. Ez nem zárja ki azonban az olyan célzott vagy pozitív cselekvési intézkedéseket, amelyeket a vonatkozó uniós jogszabályok megengednek.

A Bizottság konkrét feladata a félidőben (2010-2012) az, hogy építsen a nemzeti és európai eszközök és szakpolitikák hatásának értékeléséből származó tapasztalatokra. A fent ismertetett kötelezettségvállalások mellett ezt úgy éri el, hogy egyrészt kidolgozza a romák szociális és gazdasági integrációját elősegítő modellszövegeket, másrészt biztosítja, hogy az EU2020 stratégia végrehajtó intézkedései, valamint az új finanszírozási időszak programjai egyedi megoldást nyújtsanak a különböző típusú roma közösségek problémáira.